

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
3^Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων: Ηνωμένη Αντιπολίτευσις (Κρήτη), Αγροτική Μεταρρύθμιση, Κλήριγκ.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Για καθεμιά από της παρακάτω προτάσεις να γράψετε δίπλα την ένδειξη **ΣΩΣΤΟ** ή **ΛΑΘΟΣ**.

1. Στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό Κόμμα.
2. Η ΟΥΛΕΝ ανέλαβε κατά το μεσοπόλεμο τη δημιουργία σύγχρονου δικτύου τηλεφωνίας στην Ελλάδα.
3. Η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο ρυθμίστηκε με τον Οργανικό Νόμο του 1900.
4. Το ΣΕΚΕ έως το 1924 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.
5. Η Επανάσταση στο Θέρισο γνώρισε απήχηση μόνο στις περιοχές του Ηρακλείου και των Χανίων.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Τι γνωρίζετε για την Ελληνική νομισματική πολιτική μετά το Νοέμβριο του 1920 και μέχρι τη Μικρασιατική καταστροφή;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2

Ποιοι παράγοντες οδήγησαν σε ταχύτερη ωρίμανση το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα;

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και επισημαίνοντας ταυτόχρονα τα σχετικά χωρία του παρακάτω κειμένου να παρουσιάσετε τα αίτια και τις συνέπειες της ίδρυσης της Τράπεζας της Ελλάδος το 1927.

Οι όροι της ΚΤΕ

«Ο διακανονισμός των πολεμικών χρεών της Ελλάδας άνοιξε το δρόμο για την επιστροφή της στις ξένες κεφαλαιαγορές, τους πόρους των οποίων χρειαζόταν επειγόντως προκειμένου να συνεχίσει την αποκατάσταση των προσφύγων και να αντιμετωπίσει το διογκωμένο κυμαινόμενο χρέος. Γι' αυτόν το σκοπό, η οικουμενική κυβέρνηση υπό τον Ζαΐμη, η οποία σχηματίστηκε μετά τις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1926, αποφάσισε να ζητήσει τη συνδρομή της κοινωνίας των Εθνών. [...] Η Κοινωνία των Εθνών ενέκρινε τα μέτρα αλλά έθεσε τους όρους της: η ελληνική κυβέρνηση θα έπρεπε να ιδρύσει μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα, να λάβει δραστήρια μέτρα για τη σταθεροποίηση της δραχμής και να αναμορφώσει τα δημόσια λογιστικά».

Mark Mazower, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου*, Μτφ. Σπύρος Μαρκέτος, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2002, 143-144

Ο ανταγωνισμός μεταξύ Εθνικής Τράπεζας και Τράπεζας της Ελλάδος

«Ο ανταγωνισμός της Εθνικής με την Τράπεζα της Ελλάδας συνεχίστηκε και μετά την ίδρυση της τελευταίας. [...] Κατά τις διαβεβαιώσεις του Εμμ. Τσουδερού, υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, η Εθνική έβαλε σαν στόχο της να μειώσει ή να εξαντλήσει ταχύτατα το σε χρυσό κάλυμμα της Τράπεζας της Ελλάδος, με σκοπό να τορπιλίσει τόσο τη σταθεροποίηση όσο και -έμμεσα- την ίδια την έννοια της ξεχωριστής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Εθνική δεν αντιτάχθηκε τόσο στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος, όσο κυρίως επεδίωκε να γίνει αυτό υπό τον έλεγχό της. Γι' αυτό ήταν διατεθειμένη να ιδρύσει και ιδιαίτερο τμήμα για τη διαχείριση του εθνικού νομίσματος, ή ακόμη και ξεχωριστή τράπεζα. Το ουσιώδες γι' ατήν ήταν να μην αφαιρεθεί από τον έλεγχό της η ρύθμιση της έκδόσεως και της κυκλοφορίας του νομίσματος. Από την άλλη πλευρά, το ελληνικό κράτος, στη περίοδο αυτή, έκανε αποφασιστικά βήματα προς τον εκσυγχρονισμό και, ταυτόχρονα, προς ένα όλο και μεγαλύτερο έλεγχο της οικονομίας. Ήταν φυσικό για το ελληνικό κράτος, σε κάθε επέκτασή του προς νέους τομείς, να προσκρούει στα παραδοσιακά εγκατεστημένα συμφέροντα».

Κων/νος Βεργόπουλος, «Η ελληνική οικονομία από το 1926 ως το 1935», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, 1978, τ. ΙΕ', 334.

Ο διεθνής παράγοντας υπέρ της ίδρυσης της Τράπεζας της Ελλάδας

«Το αγκωνάρι του σχεδίου σταθεροποίησης που εκπόνησε η Δημοσιονομική Επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών για την Ελλάδα αποτελούσε η ίδρυση μιας ολοκληρωμένης κεντρικής τράπεζας, της Τράπεζας της Ελλάδας, που άρχισε τη λειτουργία της στις 14 Μαΐου 1928, δύο μέρες μετά την επίσημη σταθεροποίηση της δραχμής. Προηγουμένως, στις 31 Ιανουαρίου 1928, είχε εκδοθεί με επιτυχία στο Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη το δάνειο σταθεροποίησης, συνολικού ύψους 9.000.000 λίρες Αγγλίας.

Η ανάμειξη της Κοινωνίας των Εθνών στην ελληνική σταθεροποίηση δεν αποτελούσε μοναδική περίπτωση. Η Δημοσιονομική Επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών είχε επέμβει στη δεκαετία του 1920 στη σταθεροποίηση του νομίσματος έξι ευρωπαϊκών χωρών, της Αυστρίας, της Ουγγαρίας, του Ντάντσιχ, της Εσθονίας, της Ελλάδας και της Βουλγαρίας. Εκπόνησε προγράμματα σταθεροποίησης και για την Αλβανία, την Πορτογαλία και τη Ρουμανία, τα οποία, όμως, δεν εφαρμόστηκαν. [...]

Στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου η εκτύπωση τραπεζογραμματίων χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλη έκταση για την αντιμετώπιση των ελλειμάτων των κρατικών προϋπολογισμών που γεννούσαν οι ανάγκες της διεξαγωγής του πολέμου. Οι συνθήκες της περιόδου ανάγκασαν τις διοικήσεις των εκδοτικών τραπεζών να υιοθετήσουν τη σκοπιά των κυβερνήσεων. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, με αποτέλεσμα υψηλό πληθωρισμό, ακόμη και υπερπληθωρισμό σε ορισμένες χώρες. Οι τραπεζικές μεταρρυθμίσεις που επόπτευε η Δημοσιονομική Επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών στη δεκαετία του 1920 αποσκοπούσαν στο να δημιουργήσουν κεντρικές τράπεζες που θα λειτουργούσαν ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις. Σύμφωνα με τη διατύπωση μιας απόφασης της διάσκεψης των Βρυξελλών, οι τράπεζες και ειδικότερα οι εκδοτικές τράπεζες έπρεπε να είναι απαλλαγμένες από πολιτικές πιέσεις και να κατευθύνονται μόνον από τις αρχές της συνετής χρηματοπιστωτικής. Γι' αυτόν το λόγο αποδόθηκε μεγάλη σημασία στην κατοχύρωση της καταστατικής ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών από τις κυβερνήσεις των χωρών τους, που θεωρείτο ότι θα επανέφερε τη νομισματική πολιτική στην προ του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου κατάσταση. Οι κυβερνήσεις θα έπρεπε να μην επεμβαίνουν στη νομισματική πολιτική, η οποία σύμφωνα με τους υποστηρικτές της οικονομικής ορθοδοξίας έπρεπε να είναι ανεπηρέαστη από τα δημοσιονομικά ζητήματα».

Όλγα Χριστοδουλάκη, «Η μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος και η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος», *Ιστορία της Ελλάδας το 20^ο αιώνα. Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2003, τ. Β1, 253-4

ΘΕΜΑ Δ2

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να εξηγήσετε γιατί η αντιπαράθεση Βενιζελικών- Αντιβενιζελικών έλαβε σταδιακά, μετά το 1915, τις διαστάσεις εμφυλίου πολέμου.

Μονάδες 25

Ο αντιβενιζελικός Τύπος

«Ο αντιβενιζελικός τύπος κατηγόρησε την αντίπαλη παράταξη ότι επιδίωκε την ανατροπή του καθεστώτος. Ως πίστη που θεοποιούσε έναν πολιτικό, ο βενιζελισμός ήταν ολέθριος, αποτελώντας το προοίμιο κάθε σκληρής τυραννίας, το βάθρο κάθε αυθαιρεσίας και απειλούσε την ασφάλεια του Κράτους. Οι αντιβενιζελικοί δημοσιογράφοι απέρριψαν τη βασιλευομένη δημοκρατία, με βασιλιά ποδοπατούμενο και εξυβριζόμενο από τον κάθε κομματάρχη, και τάχθηκαν υπέρ της δημοκρατούμενης βασιλείας. Η νίκη του Κόμματος των Φιλελευθέρων στις επαναληπτικές εκλογές σε Χίο, Μυτιλήνη και Καβάλα, τον Απρίλιο του 1916, χαρακτηρίστηκε ως επιτυχία των Νεοζηλανδών, χαφιέδων και αναρχικών ή, στην καλύτερη περίπτωση, υποβαθμίστηκε ως αποτέλεσμα λαϊκής παραφοράς».

Θανάσης Μποχώτης, «Εσωτερική πολιτική», *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Οι απαρχές 1900-1922*, τ. Α2, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2003, 91

Οι «εκκαθαρίσεις» του 1917

«Αντίθετα προς τις επιθυμίες πολλών μελών του Στρατιωτικού Συνδέσμου και του νεοσχηματισμένου Φιλελεύθερου Κόμματος, ο Ελευθέριος Βενιζέλος το 1910-1911 δεν έκανε εκκαθαρίσεις αντιπάλων στη διοίκηση ή τις ένοπλες δυνάμεις. Στην πραγματικότητα επανέφερε πολλούς ανθρώπους που εκκαθαρίστηκαν από τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο το 1909 και στη βάση μιας κοινής εθνικής πολιτικής έκανε κάθε προσπάθεια να συμφιλιώσει την αντιπολίτευση με την επανάσταση. Ωστόσο, το 1917 ο Βενιζέλος ακολούθησε αντίθετη πολιτική ως προς την αντιπολίτευση. Εκκαθάρισε κάθε κυβερνητικό κλάδο από πάνω ως κάτω, διακηρύσσοντας δημόσια από την αρχή ότι δεν υπήρχε πιθανότητα συμφιλίωσης ανάμεσα σ' αυτόν και τους αρχηγούς του αντιπολιτευόμενου κόμματος στην Ελλάδα.[....]

Έτσι ο Βενιζέλος και η κυβέρνησή του εγκαίνιασε με τις εκκαθαρίσεις του 1917 μια πολιτική αντίθετη από εκείνη που ακολούθησε το 1911, για τρεις λόγους: 1) η αντιπολίτευση ήταν τώρα ισχυρή και αποφασισμένη και δεν μπορούσε ν' αντιμετωπιστεί παρά μόνο με απομάκρυνση· 2) η αντιπολίτευση είχε δείξει την αφοσίωσή της στα παλιά ήθη και οι θιασώτες της στην κυβερνητική μηχανή έπρεπε να απομακρυνθούν, αν η Ελλάδα επρόκειτο

κάποτε να προοδεύσει· 3) οι υποστηρικτές του Φιλελεύθερου Κόμματος απαιτούσαν το 1917 τις ανταμοιβές που δεν είχαν πάρει το 1911 κι έπρεπε να ικανοποιηθούν».

William Edgar, *Οι εκκαθαρίσεις του 1917: η σημασία τους για το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Βενιζέλου*, Αλέξης Αλεξανδράκης-Έφη Αλαμανή κ.ά., Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, Φιλιππότης, Αθήνα, 1980, 520, 532

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΣΑΡΟΛΑ